

N. K. Jemisin

THE OBELISK GATE
THE BROKEN EARTH: BOOK TWO

N. K. Džemisina

OBELISKU VĀRTI
SALAUZTĀ ZEME: 2. GRĀMATA

NO ANĢĻU VALODAS TULKOJUSI
ĪVA MELGALVE

IZDEVNIECĪBA
PROMETEJS

UDK 821.111(73)-311.9

Dž390

Izdevniecība *Prometejs*

N. K. Jemisin

THE OBELISK GATE

Copyright © 2016 by N. K. Jemisin

The moral right of the author has been asserted.

All rights reserved.

Translation copyright © 2023

Grāmata izdota ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu.

Šis ir daiļliteratūras darbs. Visas personas, organizācijas un notikumi, kas aprakstīti šai romānā, ir autora iztēles auglis.

Visas šī darba tiesības ir aizsargātas. Izdevumu reproducēt, kopēt vai citādi pavairot un izplatīt ir aizliegts bez apgāda rakstiskas atļaujas.

Izdevniecība *Prometejs*

SIA Prometejs AB, Tīlta ielā 20

www.prometejs.lv

No angļu valodas tulkojusi *Ieva Melgalve*

Redaktore *Kristīne Zute*

Korektore *Austra Pudāne*

© Tulkojums latviešu valodā, izdevniecība *Prometejs*

ISBN 978-9934-553-54-7

Grāmata iespiesta SIA Jelgavas tipogrāfija

*Tiem, kuriem vienīgā izvēle
ir sagatavot savus bērnus kaujai*

NASUNA, UZ AKMEŅIEM

Hm. Nē. Es šo stāstu aplam.

Kā nekā ikviena persona ir gan viņa pati, gan citi. Attiecības izkaļ katras būtnes galējo formu. Es esmu es un tu. Damaija bija viņa *un* ģimene, kas viņu atraidīja, *un* Ass ļaudis, kas viņu noslīpēja. Sjenīte bija Alabastrs *un* Inons, *un* nabaga zudušās Alijas un Meovas ļaudis. Tagad tu esi Tirimo *un* pelniem kaisītā ceļa gājēji, *un* tavi mirušie bērni... un arī dzīvais, kas palicis. Kuru tu atgūsi.

Es te nemēģinu neko priekšlaicīgi atklāt. Tu kā nekā esi Esuna. Tu to jau zini. Vai ne?

Tātad nākamā — Nasuna. Nasuna, kurai ir astoņi gadi, kad pasaule iet bojā.

Nav iespējams uzzināt, kas notika mazās Nasunas prātā, kad viņa kādu vakaru pārnāca mājās no mācekles gaitām un ieraudzīja savu mazo brālīti mirušu uz zemnīcas grīdas, bet tēvu — stāvam pār liķi. Mēs varam iztēloties, ko viņa domāja, jūta, darīja. Mēs varam izdarīt pieņēmumus. Bet mēs *nezināsim*. Varbūt tā arī labāk.

Šo te es zinu skaidri: manis minētās mācekles gaitas? Nasuna mācījās, lai kļūtu par zintnieci.

Mieratnei ir savādas attiecības ar tās pašpasludinātājiem akmenszinšu glabātājiem. Ir atstātas liecības par zintniekiem, kas pastāvēja jau pat senajā leģendārajā Čaumalu gadalaikā. Tajā kaut kādas gāzu izplūdes dēļ vairāku gadu periodā visiem bērniem, kas piedzima Arktikās, bija tik trausli kauli, ka tie lūza no mazākā pieskāriena un augot izliecās — ja vispār auga. (Jumenes arheometri ir gadsimtiem ilgi strīdējušies par to, vai to izraisīja stroncijs vai arsēns, un vai tas vispār ir uzskatāms par gadalaiku, ja vienīgās tā sekas ir tikai pārsimt tūkstoši bālu, vārgulīgu barbaru ziemeļu tundrā. Bet tieši *tad* radās stereotips, kura dēļ arktieši tiek uzskatīti par vārgulīgiem.) Tas notika pirms divdesmit pieciem tūkstošiem gadu, tā vēsta paši zintnieki, un lielākā daļa cilvēku domā, ka tie ir nekaunīgi meli. Bet patiesībā zintnieku loma Mieratnes dzīvē ir vēl senāka. Vienkārši tajā laikā pirms divdesmit pieciem tūkstošiem gadu šī loma tika izkropļota, gandrīz vai zaudējot jēgu.

Viņi vēl arvien te ir, tikai vairs neatceras, cik daudz ir aizmirsuši. Kaut kā viņu ordenis — ja to var saukt par ordeni — izdzīvo par spīti tam, ka visas universitātes, no Pirmās līdz Septītajai, bija norakstījušas viņu darbu kā apokrifisku un, domājams, neprecīzu; par spīti visu laikmetu valdībām, kas ar propagandu izkropļo viņu veikumu. Un par spīti gadalaikiem, protams. Kādreiz zintnieki bija tikai no regvo rases — rietumkrastnieki ar dzeltenīgi sarkanu ādu un dabiski melnām lūpām. Viņi pielūdza vēstures saglabāšanu tā, kā reiz mazāk nelāgos laikos cilvēki pielūdza dievus. Viņi iecirta akmenszintis kalnu sienās, plāksnēs, kas sniedzās līdz debesīm, lai visi redzētu un zinātu gudrību, kas nepieciešama izdzīvošanai. Bet — ak vai! — Mieratnē iznīcināt kalnus ir tik viegli kā orogēņu bērnam sadusmoties. Iznīcināt cilvēkus ir tikai nedaudz grūtāk.

Nu zintnieki vairs nav regvo, bet regvo piemiņai lielākā daļa no viņiem iekrāso lūpas melnas. Viņi gan vairs neatceras, kāpēc tā. Tagad tas ir tikai veids, kā atpazīt zintnieku: pēc lūpām un pēc līdzīgi nēsātajām polimēra plāksnēm, un kankarainajām drēbēm mugurā, un fakta, ka lielākoties viņiem nav īstu kopus vārdu. Nē, viņi nav bezkopji. Teorētiski, ja sāktos gadalaiks, viņi varētu atgriezties savā māju kopū,

lai gan amata dēļ viņi bieži aizklejo pārāk tālu, lai vispār būtu jēga mēģināt atgriezties. Praksē daudzi kopī viņus uzņem pat gadalaikā, jo pat visstoisākajai kopienai ilgajās, aukstajās naktīs gribas kādu izklaidi. Šī iemesla dēļ lielākā daļa zintnieku apgūst mākslas — mūziku, komēdiju un tamlīdzīgi. Viņi darbojas kā skolotāji un mazuļu pieskatītāji laikā, kad citi nevar šo pienākumu uzņemt, un, kas pats svarīgākais, viņi kalpo kā dzīvs atgādinājums tam, ka citi gadu gaitā ir pārdzīvojuši ko ļaunāku. Ikvienam kopum kas tāds ir vajadzīgs.

Zintniece, kas atnākusi uz Tirimu, ir Rentrī Zintniece Akmens. (Visi zintnieki pieņem kopus vārdu Akmens un darba vārdu Zintnieks, kas ir viena no retāk izmantotajām darba kastām.) Stāstā viņai nav lielas nozīmes, bet viena iemesla dēļ tev par viņu jāzina. Viņu reiz sauca Rentrī Vaisle Tentika, bet tas bija pirms tam, kad viņa iemīlējās zintniekā, kurš, iegriezies Tentikā, aizvīla tolaik jauno sievieti prom no garlaicīgā stiklaļa darba. Viņas dzīve būtu bijusi nedaudz interesantāka, ja pirms viņas aiziešanas būtu sācies gadalaiks, jo tajos laikos vaisles atbildība ir skaidra — un varbūt arī šī apziņa viņu aizdzina prom. Vai varbūt tā bija tikai parasta jaunības mīlas muļķība? Grūti pateikt. Beigās Rentrī mīļākais, kas bija zintnieks, atstāja viņu pie Ekvatoru pilsētas Penpenas ar salauztu sirdi un zintīm piebāztu galvu, un maciņu, pilnu ar nefrīta šķembām un kabošoniem, un vienu perlamutra disku, ko notraipījusi kurpes zole. Rentrī iztērēja perlamutru, lai no cirtēja dabūtu pati savu plāksņu komplektu, pārdeva nefrīta šķembas, lai nopirktu visu nepieciešamo ceļam un apmestos tavernā uz tām dienām, kas cirtējam bija vajadzīgas, lai pabeigtu pasūtījumu, un tajā pašā tavernā par kabošoniem nopirka daudzus grādīgus dzērienus. Tad ar jauniem rīkiem un pielāpītām brūcēm viņa devās pati savu ceļu. Tā šī profesija turpinās.

Nasunas parādīšanās patvertnē, kurā tobrīd iekārtojušies Rentrī, iespējams, zintniecei atgādina viņas pašas mācekļa gaitu sākumu. (Ne pavadīšanu — skaidrs, ka Rentrī patīk vecākas sievietes, ar uzsvāru uz vārdu “sievietes”. Bet muļķīgo sapņošanu gan.) Iepriekšējā dienā Rentrī ir izgājusi cauri Tirimu, iepirkusies tirgū un priecīgi smaidījusi ar melni iekrāsotajām lūpām, lai vēstītu par savu klātbūtni šajā apkārtnē. Viņa

neredzēja, kā Nasuna, atgriežoties no dārziņa, apstājās un skatījās uz viņu sajūsmā un pēkšņā iracionālā cerībā.

Šodien Nasuna nav aizgājusi uz dārziņu, bet gan atnākusi atrast Rentrī un atnest viņai dāvanu. Tā ir tradīcija — tas ir, dāvana, nevis skolotājas meitai neiet uz dārziņu. Patvertnē jau ir divi pieaugušie no pilsētas, viņi ir apsēdušies uz sola un klausās, ko stāsta Rentrī, un Rentrī velšu kauss jau ir pilns ar krāsainām šķembām, kas iezīmētas ar kvartāla zīmi. Rentrī pārsteigta samirkšķina acis, ieraugot Nasunu — neveiklu meiteni, kuras kājas ir uzkrītošākas par ķermeni un acis izteiksmīgākas par seju un kura ļoti acīmredzami ir par jaunu, lai nebūtu dārziņā — nav taču ražas laiks.

Nasuna apstājās uz patvertnes sliekšņa, viņa elso, cenzdamās atgūt elpu, un tas padara viņas ierašanos īpaši dramatisku. Abi pārējie viesi pagriežas un paskatās uz viņu, Džidžas parasti tik kluso pirmdzimto, un tikai viņu klātbūtne neļauj Nasunai tūlīt un uz vietas izstomīt savas vēlmes. Māte ir mācījusi viņu būt ļoti apdomīgai. (Viņas māte uzzinās, ka Nasuna noseboja dārziņu. Nasunai ir vienalga.) Tomēr viņa norīstās, nekavējoties dodas pie Rentrī un sniedz viņai kaut ko — tumšu akmeni, kurā ieslēgts neliels kubisks dimants.

Redzi, Nasunai nav gandrīz necik līdzekļu, tikai kabatas nauda, un, kad izplatījās ziņa, ka pilsētā ieradusies zintniece, šī nauda jau bija iztērēta par grāmatām un saldumiem. Bet neviens Tirimo nezina, ka šeit tuvumā ir potenciāli izcilas dimantu raktuves — tas ir, neviens, tikai orogēnes. Un arī tie tikai tad, ja īpaši meklē. Vairāku tūkstošu gadu laikā Nasuna ir vienīgā, kura ir pacentusies meklēt. Viņa zina, ka viņai nebūtu vajadzējis atrast šo dimantu. Māte viņai ir mācījusi nede monstrēt savu orogēniju un izmantot to tikai rūpīgi iepļānotos treniņos, kuriem viņas reizi pāris nedēļās nododas tuvejā ielejā. Dimantus nevar žigli sašķelt sīknaudā, tādēļ neviens neizmanto tos maksājumiem, bet tie ir noderīgi rūpniecībā, raktuvju darbā un citās jomās. Nasuna zina, ka šim smukajam akmentiņam ir kāda vērtība, bet viņai nav ne jausmas, ka nupat ir iedevusi Rentrī dāvanu, par ko var nopirkt māju vai pat divas. Viņai ir tikai astoņi gadi.

Un Nasuna ir tik sajūsmināta, redzot, kā Rentrī acis ieplešas, ieraugot mirdzošo izcilni melnajā akmens gabalā, ka viņa vairs neraizējas par pārējiem un izgrūž:

— Es arī gribu būt zintniece!

Protams, Nasunai nav ne jausmas, ko īsti dara zintnieces. Viņa zina tikai to, ka ļoti, ļoti vēlas pamest Tirimo.

Par to vēlāk.

Rentrī būtu muļķe, ja noraidītu šo dāvanu, un viņa to nenoraida. Bet viņa nesniedz Nasunai tūlītēju atbildi daļēji tāpēc, ka domā, ka Nasuna ir milīgs bērniņš un viņas paziņojums nekādi neatšķiras no jebkura cita bērna īslaicīgas iegribas. (Viņai savā ziņā ir taisnība — iepriekšējā mēnesī Nasuna vēlējās kļūt par ženieri.) Tomēr viņa aicina Nasunu apsēsties un turpmāko pēcpusdienu izklaidē savu nelielo auditoriju ar stāstiem, līdz saule caur kokiem lejup ielejā sāk mest garas ēnas. Kad abi pārējie viesi pošas doties mājās, Rentrī cieši uzlūko Nasunu un izsaka mājienus, līdz arī viņa negribīgi dodas tiem līdzī — Tirimo ļaudis taču nepieļaus, ka par viņiem stāsta, kā šie izrādījuši necieņu zintniecei, ļaujot mazam bērnelim nogurdināt viņu līdz nāvei ar plāpām visas nakts garumā.

Kad viesi aiziet, Rentrī uzpūš uguni un sāk gatavot vakariņas no cūkas pavēderes, zaļumiem un kukurūzas miltiem, ko iepriekšējā dienā nopirkusi Tirimo. Gaidot, kad vakariņas būs gatavas, viņa ēd ābolu un groza pirkstos Nasunas atnesto akmeni; viņa ir ieintrīgēta. Un noraizējusies.

Nākamajā rītā viņa dodas uz Tirimo. Daži neuzkrītoši jautājumi, un viņa jau ir pie Nasunas mājām. Šajā brīdī Esuna jau ir prom, viņa pēdējo reizi savā dārziņa skolotājas karjerā devusies vadīt nodarbību. Arī Nasuna ir devusies uz dārziņu, lai gan patiesībā ir ieplānojusi vienkārši nogaidīt līdz pusdienlaikam un tad aizsmaukt pie zintnieces. Džidža ir savā “darbnīcā”, kā viņš sauc nomaļo istabiņu, kas ir arī zemnīcas pagrabs un kurā viņš visu dienu ar troksni pilda pasūtījumus. Uče ir aizmidzis uz salmu maišeļa tajā pašā istabā. Viņš var gulēt jebkādā troksnī. Zemes skaņas allaž bijušas viņa šūpuļdziesma.

Rentrī piekļauvē pie durvīm, un Džidža tās atver, un uz mirkli viņa satrūkstas. Džidža ir Vidplatu jauktenis, tāpat kā Esuna, bet viņa saknes

ir vairāk sanzu pusē — viņš ir masīvs, brūns, muskuļains un gludi skūts. Biedējošs. Bet laipnais smaids viņa sejā ir pilnīgi neviltots, kamdēļ Rentrī jūt gandarījumu par savu lēmumu. Šis ir labs cilvēks. Viņu apkrāpt būtu nepareizi.

— Še, — viņa saka un dod Džidžam akmeni ar dimantu. Viņa nekādi nevar pieņemt no bērna tik vērtīgu dāvanu, ne jau apmaiņā pret dažiem stāstiem un mācekļa pozīciju, jo īpaši tāpēc, ka pēc dažiem mēnešiem Nasuna varbūt jau būs pārdomājusi. Džidža apjucis sarauc pieri un paņem akmeni, un, uzklausījis Rentrī paskaidrojumu, no sirds viņai pateicas. Viņš apsolās visiem izstāstīt par viņas dānumu un godprātību, un tas droši vien sniegs viņai vairāk iespēju pirms aiziešanas no Tirimo piekopt savu amatu.

Rentrī aiziet, un ar to beidzas viņas loma šajā stāstā. Tomēr tā ir nozīmīga loma, tādēļ man tev bija tas jāizstāsta.

Saproti, nav tā, ka Džidžam būtu bijis tikai viens iemesls pacelt roku pret savu dēlu. Gadu gaitā viņš ik pa laikam ir ievērojis savā sievā un bērnos ko tādu, kas prāta dziļumos raisījis aizdomas. Šī raisīšanās ir kļuvusi par kņudēšanu un ap šī stāsta sākumu — par aktīvu traucēkli, bet viņš ir noliedzis šo domu, neļāvis sev tai pat pieskarties. Kā nekā viņš mīlēja savu ģimeni, un patiesība bija vienkārši... neiedomājama. Burtiski neiedomājama.

Beigu beigās viņš to būtu aptvēris — tā vai citādi. Es atkārtāju: *beigu beigās viņš būtu to aptvēris*. Šeit nav vainojams neviens cits, kā tikai viņš.

Bet, ja tu vēlies vienkāršu skaidrojumu un ja ir iespējams kāds viens notikums, pēdējais piliens, salmiņš uz kamieļa muguras, lavas straumes izsistais korķis... tad tas bija šis akmens. Jo, redzi, Džidža pazina akmeni. Viņš bija izcils cirtējs. Viņš pazina akmeni un pazina Tirimo, un viņš zināja, ka visapkārt tuvējā zemē ir vulkāniska ieža dzīslas no sena izvirduma. Lielākā daļa no tām nepietuvojās zemes virsmai, bet bija pilnīgi iespējams, ka Nasuna būtu varējusi nejauši atrast dimantu, kas tāpat vien mētājies kuram katram pa rokaī. Mazticami. Bet iespējams.

Pēc Rentrī aiziešanas visu atlikušo dienu šī doma rosās Džidžas prātā. Patiesība ir zem pašas virsmas, leviatāns, kas gaida, kad varēs

atritināties, bet viņa domu ūdeņi vēl pagaidām ir rāmi. Noliegums ir spēcīgs.

Bet tad pamostas Uče un Džidža ievēd viņu lielīstābā, jautā, vai bērns ir izsalcis; Uče apgalvo, ka nav. Tad viņš uzsmaida Džidžam un nemaldīgā jutīgumā, kas raksturīgs stipram orogēņu bērnam, pavēršas pret Džidžas kabatu un jautā:

— Tēti, kāpēc tur spožumiņš?

Šie vārdi, izteikti šļupstošā bērna balstiņā, ir mīlīgi. Šīs prasmes sajūst — jo akmens tik tiešām ir Džidžas kabatā un Uče nekādi nebūtu varējis zināt, ka tas tur ir, — ir liktenīgas.

Nasuna nezina, ka tas sākās ar šo akmeni. Kad satiksi, nesaki to viņai.

Kad tajā pēcpusdienā Nasuna atgriežas mājās, Uče jau ir miris. Džidža stāv lielīstābā virs viņa atdziestošā liķa un smagi elpo. Lai nosistu mazuli, daudz pūļu nevajag, bet viņš tomēr ir aizsies. Kad ienāk Nasuna, Džidžas asinīs vēl arvien trūkst oglekļa dioksīda; viņš ir noreibis, drebošs, auksts. Nesaprātīgs. Un tā, kad Nasuna strauji apstājas lielīstabas durvīs, kad viņa stīvi skatās uz šo ainu un tikai pamazām aptver, ko redz, Džidža izgrūž:

— Tu arī esi tāda?

Viņš ir liela auguma vīrietis. Tas ir skaļš, ass uzrējiens, un Nasuna salecas. Viņas acis strauji pievēršas Džidžam, nevis skatās uz Učes ķermeņi, un tas izglābj Nasunas dzīvību. Pelēkā acu krāsa nāk no mātes, bet sejas forma ir no Džidžas. Tikai paskatoties uz meitu, viņš solīti atkāpjas no dzīvnieciskās panikas, kurā bija iekritis.

Turklāt viņa saka patiesību. Arī tas nāk par labu, jo nekam citam viņš nebūtu ticējis.

— Jā, — viņa saka.

Šajā mirklī viņa pat nav īsti nobijusies. Redzot sava brāļa liķi, prātam atsakoties aptvert to, ko viņa redz, visas domas ir sastingušas. Viņa pat īsti nesaprot, ko Džidža jautā, jo, lai aptvertu viņa vārdu kontekstu, viņai būtu sev jāatzīst, ka traipi uz viņas tēva dūrēm ir asinis un ka viņas brālis nav vienkārši aizmidzis uz grīdas. Viņa to nevar. Ne tajā mirklī. Pazūdot

saprātīgākām domām, kā jau bērniem mēdz gadīties ekstrēmās situācijās, Nasuna... kļūst bērnišķīgāka. Tas, ko viņa redz, viņu biedē, un viņa nesaprot, kāpēc. Un no abiem vecākiem Nasuna allaž ir jutusies tuvāka Džidžam. Un arī Džidžam viņa ir mīļākais bērns: viņa pirmdzimtā, kuru viņš nekad nebija cerējis sagaidīt, meitene ar viņa seju un viņa humora izjūtu. Viņai garšo tēva mīļākie ēdieni. Viņš ir klusībā cerējis, ka varbūt meita sekos viņa pēdās un kļūs par cirtēju.

Tā nu, kad Nasuna sāk raudāt, viņa pat īsti nesaprot, kāpēc. Un viņas domas svaidās un sirds brēc, un viņa pasper soli tuvāk Džidžam. Viņa dūres sažņaudzas, bet viņa nespēj uztvert to kā draudu. Tas ir viņas tēvs. Viņa vēlas mierinājumu.

— Tēti, — viņa saka.

Džidža saraujas. Samirkšķina acis. Skatās uz viņu tā, it kā nekad mūžā nebūtu redzējis.

Aptver. Viņš nespēj Nasunu nosist. Pat ja viņa ir... nē. Viņa ir Džidžas mazā meitiņa.

Viņa pasper vēl soli uz priekšu, stiepjās pēc tēva. Viņš nespēj pastiepties pretī, bet stāv nekustīgi. Viņa satver Džidžas rokas locītavu. Viņš stāv tieši pāri Učes ķermenim, viņa nevar apķerties viņam ap vidukli, kā būtu gribējusi. Tomēr piespiež seju pie spēcīgā bicepsa, kas ir tik mierinoši stiprs. Nasuna dreb, un viņš jūt, kā asaras rit pa viņa ādu.

Tā viņš stāv, elpa pamazām pierimst, dūres pamazām atlaižas, un viņa raud. Pēc kāda laika viņš pagriežas pret Nasunu, un viņa ar rokām apķeras Džidžam ap vidu. Lai Džidža varētu pagriezties pret Nasunu, viņam jānovēršas no tā, ko viņš nodarījis Učem. Tā nav grūta kustība.

Viņš nomurmina:

— Savāc mantiņas. Tā, it kā tu dažas dienas gribētu pavadīt pie omes. — Džidžas māte pirms dažiem gadiem ir apprecējusies otrreiz un nu dzīvo Sumē, pilsētā nākamajā ielejā, kura drīz būs pilnībā iznīcināta.

— Vai mēs dosimies turp? — Nasuna jautā, iespiedusi seju viņam vēderā.

Džidža pieskaras viņas pakausim. Viņš tā allaž ir darījis, jo meitenei patīk šis žests. Zīdaiņa vecumā viņa iedūdojās skaļāk ikreiz, kad tēvs

viņai tur pieskārs. Tas tādēļ, ka sesapīnas atrodas smadzeņu pakauša reģionā, un, kad viņš tajā vietā pieskaras, Nasuna spēj tēvu uztvert daudz pilnīgāk — kā jau orogēne. Neviens no viņiem nekad nav zinājis, kāpēc viņai tas tik ļoti patīk.

— Mēs dosimies tevi izārstēt, — viņš maigi saka. — Es esmu dzirdējis par kādu vietu, kur tev var palīdzēt. — Atkal padarīt viņu par mazu meiteni, lai viņa vairs nebūtu... arī no šīs domas viņš novēršas.

Nasuna norij siekalas, tad pamāj un pakāpjas atpakaļ, paskatās augšup uz Džidžu.

— Vai mamma arī nāks?

Kaut kas Džidžas sejā sakustas viegli kā zemestrīce.

— Nē.

Un Nasuna, kura bija gatava doties prom saulrietā ar kaut kādu zintnieci, tādējādi aizbēgot no mājām, lai aizbēgtu no savas mātes, beidzot atslābst.

— Labi, tēti, — viņa saka un dodas uz istabu, lai sakravātu somu.

Džidža ilgi noskatās viņai nopakaļ ar aizrūtu elpu. Viņš atkal novēršas no Učes, savāc savas mantas un dodas ārā, lai iejūgtu zirgu ratos. Pēc stundas viņi jau ir prom, dodas uz dienvidiem, un pasaules gals min viņiem uz papēžiem.

* * *

Jamarijas laikā, kas beidzās Noslikušā tuksneša gadalaikā, tika uzskatīts, ka, ja atdosi pastari jūrai, tā nenāks krastā, lai paņemtu visus pārējos.

— *No "Vaisles stājas", zintnieku stāsta, kas pierakstīts Hanlas kvartālā Rietumkrastā netālu no Atlūzušās pussalas. Apokrīfisks.*